

UPANJE V BOGATO ŽETEV, KI JE V EVROPI SPET
LETOS NI BILO.

Svet poln problemov, ki jih zapadne sile ne morejo rešiti

Verska vojna v Indiji. — Preganjanje Židov se nadaljuje. — Kriza v Angliji, v Franciji in v Italiji. — Z. N. le "governiško društvo"

Kar se dogaja v Indiji, je posledica stoletnega angleškega imperialističnega vladanja nad to nesrečno deželo.

Klanja vsled ignoranca

Pravilo imperializma je, "razvajaj vladaj". Po tem geslu se je ravnala Anglija posebno v Indiji. Sedanja angleška vlad je obljubila Indiji svobodo in ji dala popolno pravico, da se odloči ali za popolno neodvisnost od britanskega občestva, ali pa da ostane v njemu na temelju istih principov kot jih imajo n. pr. dominioni Kanada, Nova Zelandija in Avstralija.

Hindi so bili za povsem samostojno Indijo, nasprotovali pa so m o g o Či n i posamezni kodijski princi in pa muslimani, katerih je v Indiji kakih osmedeset milijonov. Zahtevali so državo zase — Pakistan — ki pa naj bo dominjon britanskega občestva.

Tako se je Indija razdelila v dva dominiona — v Indijo, v kateri vladajo Hindi, in v Pakistan — država Mohamedancev.

Ako bi ljudstvo teh ver ne bilo zasplojeno, bi nikdar ne dopustilo tako nenaravne razdrožitve svojega teritorija. Mohamedanski predeli so večinoma ob obrežjih in nekateri ločeni drug od drugega, da ako hočeš potovati, moras v sosednega po hindustanski Indiji.

Cim je ta nenaravna ločitev nastala in so Anglezi pustili policijsko in vladno oblast domaćinom, so se pričeli verski izgredi — najprvi v malem, nato pa se razplameli v pravo civilno vojno. Siksi in hindu kolijo mohamedance, slednji pa sikse in hindu. Kolijo se v vlaščih, na ulicah in kjer že pridejo skupaj. Po centnah ameriških novinarjev je bilo v Indiji ubitih v milnih tednih že nad sto tisoč ljudi.

Svoboda v krvi

Tako je postala Indija "svobodna" v krvi. Ni ga večjega zla kot je verska bliznost. In to zlo so negovali angleški imperialisti skozi vso dolgo dobo, od kar so se polastili te ogromne dežele, ki je po prebivalstvu poleg Kitajske največja na svetu.

Propagator za svobodo Indije, mahatma Gandhi, je v protest proti klanju med mohamedanci in Hindi odgovoril z gladovno stavko in je v Calcutti res uspel, da je krvolutje med njimi prenehalo, on pa s svojo stavko.

Toda zlo je ostalo in to zlo so verske strasti, ki jih ne bo mogoče iztrebiti s stavko mahatme ampa s šolo. Z duhovno revolucijo, ki je Indija še nima in je morda še dolgo ne bo mogla iz-

vesti. Ne drugače, ako pridejo v vlado Indije in muslimanskega Pakistana ljudje, ki jim bo za ljudstvo — za blagostanje naroda in ne za kakš sebične ter privatne interese.

Takih vlad pa današnja "svobodna" Indija še nima.

Negotovost v Evropi

Indija seveda ni edina, ki dela svetu glavobol. Sploh se ostali svet zanjo malo briga, ker ima dovolj svojih težav.

V Franciji preti z dneva v dan politična kriza in ob enem je Francija v tolkiški ekonomski stiski, da se obrača za pomoč predvsem na Zed. države. Na ekonomskih konferencah šestnajst evropskih držav, ki se je vrnila v Pariz — na pobudo ameriškega državnega tajnika Marshalla, da ako si bodo same pomagale, jih bomo mi podpirali — drugače ne — so ugotovili,

da bi za svojo gospodarsko obnovno potrebovali ameriške pomoči v vrednosti do trideset milijard dolarjev. Na podlagi Marshallovega načrta bi ameriška pomoč trajala kaka tri leta in v tem času pa bi morala zapadna Evropa toliko ozdraviti, da se bi gospodarsko lahko spet postavila na svoje noge.

V velikih stiskah je Anglija, ki je ameriško posojilo (znašalo je blizu štiri milijarde) domalega že zapravila. Vlada je s svojimi dekreli ljudstvu spet pritegnila pas — kar pomeni še večje znižanje že itak nizkega življenskega standarda prebival-

(Konec na 4. strani)

Podpirati reakcionarne režime po svetu ne more biti uspešna politiku

Pokojni predsednik Franklin D. Roosevelt se je zelo prizadeval ohraniti Kitajsko pod ameriškim vplivom in v ta namen podpiral Čiang Kaišekov režim, ob enem pa se trudil, da ga demokratizira in da bi nastal sporazum med Čiang Kaišekovo vlado ter kitajskimi komunisti, ki imajo v oblasti velik del severne Kitajske. S tem ciljem pred očmi je pošiljal tja posebne poslance, med njimi generala Eisenhowra, razne diplomate in druge politične veljake, in poslan je bil tja z enako nalogu naš sedanjí državni tajnik general Marshall.

Vsi so prišli nazaj z ugotovitvijo, da je sedanja kitajska vladu koruptna, diskreditirana med ljudstvom in da je diktatorska.

Pred tedni je poslal predsednik Truman na Kitajsko z enako misijo L. generala Alberta C. Wedemeyerja, ki je proutil razmere in se vrnil s poročilom, da ako ostane kitajska vladu taka kot je, zanje ni pomoci. Kot drugi pred njim je i on ugotovil, da so člani Čiang Kaišekove vlade reakcionari, brez smisla za gospodarske potrebe prebivalstva in da je vsled tega v delši na uradniških mestih korupcija birokracije, ki ljudstvo izzema in ga zatira.

Vzlič temu mi to vlado podpiramo materialno, z donarjem in z municijo. Armado te reakcionarne kitajске kaste vežbajo načini oficirji in oborožujemo jo na naše stroške. Vrh tega smo kitajski vladu "posodili" naše vojne ladje, naše tanke, vojaške tovorne avte in imamo tam več tistot mož naše vojaške posadke.

Kljub vsi ti podpori pa Čiang Kaišekova vlada vseeno ne more pa ne more poraziti kitajske komunistične armade in civilna vojna traja dalje.

Vlada v Washingtonu pod vodstvom državnega tajnika Marshalla bi radi storila kitajski civilni vojni konec na en ali drug način. Najraju seveda tako, da bi komunisti bili teponi, a ker te ne gre, z reformiranjem vsega Čiang Kaišekovega vladnega sistema.

Predlogata mu je ustanovitev koalicjske vlade in res so bili taki poskusi že storjeni, toda koruptni sistem je ostal kakor je bil. Vrnila so se pod ameriškim vodstvom tudi že pogajanja med Čiang Kaišekom in komunisti, ki so trajala več mesecov, a Čiang Kaišekova birokracija je hotela ostati na krmilu in poskus za pobotonje se je razbil.

Trumanov poslanec Wedemeyer se je vrnil razočaran. In o Čiang Kaišekovi vladi je rekel, da je "nepopolnopravna". Njen premier Čang Čun mu je odgovoril, da je (Wedemeyer) prišel na Kitajsko le da pogleda na uro, ne pa proutiti njene resnitne razmere. In mu je zagotovil, da bo kitajska vladu ostala taka kot je, in naša vladu bo vsled tega zanje že trošila denar in material, češ, da nima druge alternative.

Taka je naša politika tudi na Grškem. Le da je v Grčiji uspešnejša, kajti našim diplomatom se je "posretelo" ustanoviti v Atenah "koalicjsko" vlado. Njen cilj je zdorobi grčko uporniško gibanje — to se pravi, da naj Grki z našim orečjem pobijujo tiste Geški drž s "totalitarnimi režimi".

Grčija je res postala naša baza in je sedaj bolj pod vplivom vlad v Washingtonu kot pa Louisiana ali katerakoli druga država ameriške unije. Ampak koncem konca bo rezultat tak kot je na Kitajskem.

Večanje draginje postaja resna nevarnost

Nekatere člane zvezne vlade je začelo skrbeti, ker so obetali ustaviti inflacijo, a se češčalje bolj pogresamo vanjo. Draginja je tolikiška, da so družine slabje plačanih delavcev že v pomanjkanju in še hujše jih čaka na zimo.

Mleko, jajca, meso, kruh, mafalo — vse kar spada na mizo, je v cenah tako poskocilo, da se temu čudijo celo tisti, ki so bili za odpravo OPA najbolj kritični — kajti njihne trditve, da bodo cene padle čim se bo vladu nehal "umeščati" v kontrole cen, so se razprile kakor merki in milice.

Kdo je krv draginje? In kdo navlja cene v nedogled?

Korporacije, prekupeci, horizontanci in celo mnogi farmerji delujejo vse krvim inflacije... Dejstvo je, da so farmerji dejansko zelo visokih cen za svoje produkte.

Zelo dobe zanje nad dvaj-

set odstotkov več kot lani v istem času.

In dobščki korporaciji pa se letos (v prvih treh četrtletjih) 27 odstotkov višji kot pa so bili lani v isti dobi.

Oba predstavnika unit AFL in CIO (Green in Murray) delita krvim naraščajoče draginje dobičkarje, korporacije, špekulanterje in pa zvezni kongres. Slednji se je pod sedanjim republikanskim demokratsko večino ljudstvu popolnoma izvernil. Onimora ljudskim interesom sploh nikoli nini bili zvesti, kajti vedena v njejemu včerjame v "free enterprise" in vseled tega v načelu, da ne profitov ne smo zavirati, pač pa je tako delavce organizacije, ki so v boju z izkoristevalci in inženirji.

Predsednik Truman je v tem letu proti draginji že večkrat pogovarjal, a nič naj odločno. Na ta način svojih "free-enterprise" ne bo spreobrnil. Bilo bi

torej zanj in za delo koristno, ako se bi nekoliko odstranil od svoje "grško-turške doktrine" ter se poglobil v problem, kako ustaviti ta val navljanja cen, do kjer je le čas. Kajti ako se bo nakupna cena dolarie nihala kot so mu sedaj, in ko bodo ljudje potrodili medvojne prihranke in veterani pa svoje bonusne in bonde, bo denar spet ves v posesti velebankirjev ter drugih magnatov in nato bomo doživeli poniam — hujšega kot pa je bil po prestani "prosperiteti" po prvi svetovni vojni.

In pričele se bodo ne samo stavke ampak pravi industrialni nemiri. In ako matere ne bodo več imele denarja za vsakdanji kruh svojim otrokom, tudi ne bodo to mirno gledalo in imeli bomo takovane živilske nemire.

Letos se je vse podružilo tako, da bi bilo kongresniku

Tisoče življenj, ki jih uganabljajo požari, bi se lahko prihranilo, če —

iz nedavno objavljenje statistike je razvidno, da je v tej deželi izgubilo leta 1946 v požarih življenje nad deset tisoč ljudi in še več pa se jih je ponesrečilo vsled skakanja čez okna in nešteto pa jih je dobilo nevarne opekline.

Isti vir pravi, da bo število smrtnih slučajev vsled ognja letos še večje kot lani.

L. 1946 je znašala škoda, povzročena vsled požarov, okrog \$800,000,000. Letos je to vsto presegla že v prvih sedmih mesecih. Kajti zgorela so ogromna skladnična zita, raznega drugega blaga, kavčuka, ladji, gasolina, avtomovit.

Statistika pravi, da največ požarov povzročijo nepazni kadiči. In škoda pa je toliko radičega, ker mnogo obratov ne storiti nič izdatnega za priprave proti ognju. In ko se požar že dogodi, divja ogenj nemoteno, dokler ne pridejo gasilci, kar pa je čestokrat že prepozno, ker je požar že razvijen.

V sodišču iz razdalje je čestokrat zelo riskirana stvar. Posebno ako zred na razvoj zgolj s svojega stališča in ak so ne more postaviti tudi na drugo mesto — namreč, "kaj bi jas storil, aksi bi bil v njihovih čevljih?" Treba je razumeti položaj v vsakem posredniku, ki se požarjuje na uradnem pojmovanju demokracije. Japonska je obvarovana za monarhizem in kapitalizem in ob enem je prešla pod vladu zavezniškega generala MacArthurja popolnoma pod ameriški vpliv. Naravno, da Rusiji ni všeč, pa tudi Kijevjem ne.

Soditi iz razdalje je čestokrat zelo riskirana stvar. Posebno ako zred na razvoj zgolj s svojega stališča in ak so ne more postaviti tudi na drugo mesto — namreč, "kaj bi jas storil, aksi bi bil v njihovih čevljih?" Treba je razumeti položaj v vsakem posredniku, ki se požarjuje na uradnem pojmovanju demokracije. Japonska je obvarovana za monarhizem in kapitalizem in ob enem je prešla pod vladu zavezniškega generala MacArthurja popolnoma pod ameriški vpliv. Naravno, da Rusiji ni všeč, pa tudi Kijevjem ne.

O Jugoslaviji je napisal nekaj člankov tudi Theodore Andrica, dopsnik clevelandskega Pressa. Bil je tudi v Ljubljani. Nekaj stavkov je bilo potem po prikrovjeni prestavi objavljenih tudi v "Am. domovini". Andrica razlagal, da se tam naši ljudje boje občevati z Američani in lahko bi naravnost povedal, da je to radi tega, ker je ameriška vnačna politika Jugoslaviji neprrijateljska in pa da Jugoslaviji naša dežela tudi gospodarsko nagađa. In s propagando ter s podpiranjem nasprotnikov Titove vlade.

General Eisenhower bo postal

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

V Vatikanu je bila na obisku predsednik univerze Columbia in New Yorku. A njegovi politični prijatelji v Kansusu delujejo, da bi postal predsednik Zed. držav. In sicer, da naj bi kandidiral na republikanski listi. Tej želji Kansačanov se je pridružilo precej republikancev tudi v drugih državah, češ, da bi on Trumana najlaglje porazil. A je tudi mnogo demokratov, ki hočejo Eisenhowra na svoji listi — ne za predsedniškega pa saj za podpredsedniškega kandidata. Torej kaj pravzaprav je Eisenhower? Demokrati ali republikanski politik? Sicer pa je vseeno, ker med tem dvojno strankami ni nobene razlike in zato je tudi med njunimi kanclidatni ni.

Dne 1. sept. je bila druga obletnica japonske kapitulacije. Cesare Hirohitu je dan prestal v svoji poletni vili v gorovju, a drugače je bil te kapitulacije lahko vesel, kajti ohranili smo mu prestol in pa starci red — sededa v to razliko, da je sedaj zidan v našem uradnem pojmovanju demokracije. Japonska je obvarovana za monarhizem in kapitalizem in ob enem je prešla pod vladu zavezniškega generala MacArthurja popolnoma pod ameriški vpliv. Naravno, da Rusiji ni všeč, pa tudi Kijevjem ne.

V zvezni službi je še vedno 911,000 "začasnih" uslužencev, čeprav je vojne že dve leti končne. Republikanci prete, da so jih vladu sama ne odslovi, bodo brisali vsote, iz katerih se te začasne uradnike plačuje. A če pa bili republikanci v zvezni vladni, bi počeli prav to kar delajo demokrati, s to razliko, da bi uradne sevede natrpali s svojimi ljudmi.

Iz Saudi Arabije grade do morja naftovod (oil pipe-line), ki bo dolg 1,100 milij. Delo je v področju ameriških oljnih družb in pod varstvom vlade Zed. držav. Delo bo stal do 125 do 150 milijonov dolarjev. V Saudi Arabiji so odkrili oljna ležišča, ki so naša največja na svetu in olje je dandanes najvažnejše bogata.

Nadaljevanje na 5. strani.)

Naši zastopniki in drugi prijatelji Proletarca so poslali v minulih štirih tednih 181 naročnin ali eno manj kakor v prejšnji enaki dobi.

Sedaj je tu jesen in še vedno ni tistega odziva, ki smo ga pričakovali, namreč da bi letos vsakdo, ki mu je kaj za ta list, dobil saj enega novega naročnika.

Še je čas, imamo še do

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DRŽAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdala Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NARODNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$5.50; za pol leta \$2.00.

Vsi nakopiči in ogledi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za priobditev v številki tekočega teden.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor

Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$5.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

6301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

"Veliko grmenja za nič"

Na delavski praznik prvega septembra so se vrstile manifestacije unijskega delavstva — pravijo, da večje kot še kdaj.

V Chicagu se je slavnosti uniji AFL udeležilo nad 110,000 ljudi, oziroma toliko kolikor jih je moglo v arenou (Soldiers Field), nad sto tisoč pa se jih je drenjalo zunaj.

Predsednik Wm. Green je bil glavni govornik in pretil kongresnikom in senatorjem, ki so se izkazali za nasprotnike unij, s porazom v prihodnjih volitvah.

Slično je pretil na drugem velikem zborovanju uniji CIO Philip Murray, v Detroitu na velikem zborovanju bivši podpredsednik naše republike Henry Wallace in tako je bilo po vsi deželi.

Ampak ko je predsednik AFL William Green gledal vso množico, predstavljajočo nad tri sto tisoč volilcev — ali mu je padlo v glavo, da vedno glasuje za "priatelje delavstva", ki se po volitvah po njegovi lastni ugotovitvi spremene v neprijatelje".

Isto velja za predsednika uniji CIO Philipa Murrayja. In za vse druge voditelje ameriških unij. N. pr. tudi za John L. Lewis, o katerem pravijo, da bo v prihodnjih volitvah spet agitiral za republikanskega predsedniškega kandidata, dasiravno je bil Tafrov-Hartleyev protiunijski zakon skovan največ v kovačnici glavnega stana republikanske stranke.

Le Henry Wallace je v Detroitu spet pretil s "tretjo" stranko, aka se med tem demokratska (stranka) ne poboljša.

Tako so počitnice minute, senator Taft pa je šel na govorisko turo v namenu voditeljem unij "dokazati", da je ljudstvo na njegovi strani. To je res, ampak po krivdi unijskih voditeljev, ki so delavski samo na Labor Day, drugače pa agitirajo za sistem, ki je vzrok izžemanju, profitarstva in ki povzroča krize in vojne.

Angleško delavsko gibanje v precepnu — he more se odločiti s kom in kako

Na kongresu delavskih unij v Southportu je pozdravil deležate v imenu Ameriške delavske federacije (AFL) George J. Richardson, ki je v svojem govoru udriral po Sovjetski zvezni in po novi Mednarodni organizaciji delavskih unij toliko, da so ga delegati neprekjedno motili in parkrat pa ga primorali utihnuti.

Vpliv so nanj "izgini", "poberi se z odra", "hiapcon kapitalizma", "delegat dolarske diplomacije" itd.

Predsednik kongresa G. W. Thomson je razbijjal s kladivom in delegato pozarjal, naj se drže britiske tradicije svobode govora, tudi ako se z "bratskim delegatom" Richardsonom ne strinjam. Kajti on je tu (na kongresu angleških unij) v imenu AFL, ki ima nad sedem milijonov članov. Naj pove, kar misl — in je povedal.

Povedal vse tako kot je v skladu z "notranjo" in "vnano" politiko eksekutivne AFL.

Dejal je, da Rusija ogroža "svobodo malih dežel". Da je delavstvo v nji pahnjeno v tlačanstvo — da demokracije v tistih krajih ne bo, dokler bodo totalitarni režimi prevladovali.

"Levičarski" delegati so kričali, "kaj pa vi delate z Grčijo" in bilo je še veliko drugih sličnih medkljicev.

Ko je Richardson nato izvajal, da je AFL pripravljena mednarodno-sodelovati, toda ne s komunizmom in da je za opravo "zaznjenja delavcev", so se spet začuli medkljici, "kaj pa z vašimi zaznjenjenimi zamorci!"

Poročevalce ameriškega tiska na tem kongresu, ki je bil v zgodovini angleških delavskih unij eden izmed najvažnejših, aka ne najvažnejši, je prenenetilo posebno to, da je predsednik kongresa "bratskemu delegatu" AFL Richardsonu sicer priboril svoboščino, toda ko je slednji končal, ga je predsednik Thomson še enkrat pozdravil in delegaciji dejal, da ni prav, ker je razgrajala, četudi "vemo, da se angleški delavski kongres ne strinja z njim."

Ako bi bila poslala v Southport delegata Ameriška zveza industrialcev, ali Ameriška trgovska komora, ali Ameriška legija, ne bi mogel govoriti bolj reakcionarno kot pa je govoril delegat Greenove AFL. In delegati bi vsaj vedeli, da imajo pred sabo predstavnika in zagovornika kapitalizma, ne pa pod kinko delavskih unij zastopnika, ki se dela za zagovornika delavstva, a v resnicu je le orodje privilegijev.

Menda ni bil še nikoli noben delegat AFL na konvenciji zvezne angleških delavskih unij (stejeno blizu sedem milijonov članov) tako hladno, celo sovražno sprejet kot je bil Richardson s svojim govorom dne 3. septembra.

Ampak motil bi se kdor bi mislil, da je to pomenilo prelom angleškega delavstva z "ameriškim načinom življenja". Kajti predno je bil ta "način" ameriški, je bil angleški.

Dan pozneje je govoril na istem kongresu vnanji minister Ernest Bevin. On je bil v angleškem unijskem gibanju pred vstopom v vlado večja osebnost kot pa je pri nas na primer John L. Lewis.

On ve, da je levičarsko givanje v Angliji sedaj jače kot pa predno je delavska stranka zmagała in to priznava. A ob enem je bil doslej to "manjšino" v stanju še vselej primorati v potrditev njegove politike in to se mu je posrečilo tudi sedaj.

Liberalni delegati na tem kongresu so predložili resolucijo, ki pouča, da naj se Anglia osvobodi "izpod dolarske diplomacije" ter naj rajše svoje gospodarske zveze naveže na Sovjetsko unijo.

Ista skupina je zahtevala, da naj se jeklersko industrijo v

SPEKULANTI Z ŽIVILI POD MASKO FARMARJEV.

Vprašanje ukrazenih slovenskih narodnih domov na Primorskem

Slovenci v Trstu so imeli neko Narodni dom, ki jim je bil v ponos. Bil je v sredini mesta in odprt je bil takozvanim liberalcem, socialistom in drugim, ki so hoteli ali želeli zborovati v njemu.

Pod Mussolinijem so Slovencem v Trstu ta dom vzeli, enako njihovo tiskarno in zasedili vse njihovo kulturno življenje.

Sedaj, pod zavezniško okupacijo, se je v Trstu slovenov zopet pojavi — kar pomeni, da ga fašizem niti s še tako brutalnimi sredstvi ni mogel uničiti.

Slovenci v Trstu pa so v zadrugi, ker nimajo pravega centra — nobene dvoranе v splošnem poslopju, v katerem bi namestili urade svojih organizacij.

Slično velja za Gorico.

Naj tu najprvo navedemo članek iz "Primorskog dnevnika", v katerem je apel za zgraditev novega slovenskega centra v Trstu. Poročilo pravi med drugim:

Zato so segli naši gledališčniki na pobudo iz občinstva po samopomoči ter sklenili, da si bodo sami zgradili svoj kulturni dom z gledališčkom in koncertno dvorano. Ta pobuda je naletela, še predno je prišlo prav v pokret pri našem gledališčku občinstvu na navdušen sprejem.

Niso nam hoteli dati dvorane na razpolago. Vzeli smo to na znanje in zgradili si bomo svoj lasten kulturni dom, svoje lastno gledališče. Tako ne bomo več odvisni od milosti in nemilosti zavezniških oblasti, ki nam niso hoteli rezati niti mačehinskih kruha. Stali bomo našvzem in rešeni bomo moledovana pri globih ušesih."

"Goriški dnevnik" pa piše pod naslovom "Vrnite nam ozemlje ljudski dom" sledete:

"Ze delj casa teče pravda za ljudski dom v Gorici, katerega so zasegle ameriške vojaške ob-

Angliji že letos socializira (podržavi), kakor je vladta v začetku leta obljubila. In bilo je proti "dolarski diplomaciji", ki je Anglija zavedla "v podružnico ameriškega državnega departmanta" še mnogo ugovorov, napadov in obsodb — toda Bevin je v nadeno uro trajajočem govoru vse odbil in ko je prišlo do glasovanja, je dobil veliko večino. Kajti — naj Angleži priznajo ali ne, postali so "dominjon Zed. držav", kot je vzklikal neki delegat v sedanji svoji krizi, ki je večja kot pa si jo svet predstavlja, se ne morejo osloniti nikamor kot na Washington. In Bevin, ki je močna osebnost, se ni izrazil Trumanu ne Marshallu, pač pa se jima že zameril, ko je zahteval, da ker je naša dežela pobrala nad tri petine vsega zlata, naj ga sedaj razdeli nazaj med svet, ako hočemo ustvariti nove solidne valute in novo zdravo mednarodno trgovino.

Bevin so napadali v resolucijah in v govorih na tej konvenciji zaradi njegovega "capiljanja" za ameriško politiko v Spaniji in v Grčiji, a je zahteval, da naj ga navzoči in drugo angleško ljudstvo razume, da "delia za Anglijo, za dominione in za svetovni mir kot mu je v danih okoličinah mogoče" in tako mu je velika večina odobrila tudi njegovo vnanjo politiko, čeprav se zaveda, da je v Spaniji, kot v Grčiji, nedemokratična, oziroma v pomežu najčrnejši reakciji.

Kongres angleških delavskih unij v Southportu je bil dokaz, da je Anglia postala satelitka Zed. držav — hočeš nočeš.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Kongres angleških delavskih unij v Southportu je bil dokaz, da je Anglia postala satelitka Zed. držav — hočeš nočeš.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Jeklerske industrije vsled te svoje odvisnosti ne bo podzavila — ne še letos, in odnehalo je z načrtom za socializiranje nemške industrije v Porušju. Bevin je po sposobnostih večji kot katerikoli današnjih ameriških državnikov, toda v praksi jim je podrejen — in to ne samo vsled gospodarske krize na Angleškem ampak veliko radi svoje mržnje do USSR, da slovenskega bloka in do komunizma, ki izvaja svoje preobrate drugače kakor pa jih uči angleški liberalizem.

Drobiz

Mrs. Marie Vidmayer v Chi-
cagu se zahvaljuje za obisk Mrs.
Heleni Arko v Ciceru in Mimie
Potocnik iz Detroitja. Mimie se
je odpeljala z avionom v Cali-
fornijo.Iz Detroitja nam sporočajo, da
je umrl v zavetišču na Jesenicih
na Gorenjskem Andrej Koršič,
star 88 let, oče našega zastopnika
in neutrudljivega agitatorja
Proletarca Josipa Koršiča. Josip
pu in drugim sorodnikom po-
krajnika iskreno zahvaljuje.John Stonich iz Puebla je
nam poslal kverto sliko o sebi, o svojih lju-
deh in slike prijateljev iz El Ca-
jona, Calif., ki smo jih pokazali
tudi njegovim tukajnjim znan-
cem. Hvala zahvaljuje.Peter Benedict je nam poslal
kverto sliko o sebi, o svojih lju-
deh in slike prijateljev iz El Ca-
jona, Calif., ki smo jih pokazali
tudi njegovim tukajnjim znan-
cem. Hvala zahvaljuje.Anton Shular, predsednik po-
rotnega odbora SNPJ, ki ima
svoj dom v Armi, Kans., je bil
s soprogom na obisku pri njunih
hčerih in setu v Salt Lake Cityju.
Svoje vtise s tega potovanja je
pričel opisavati v tej številki.Balincarska tekma v Wauke-
ganu 31. avgusta je za Cikaze
"slabo" izpadla. Udeleženje
v Chicagu je bila obilna, a prven-
stvo so dobili v tekni s krog-
ljami (balinci) domačini. Je res
zanimivo, kako ver se dnevi
naši ameriški slovenski svet.Dobili smo neke listine, ki pri-
čajo, kako so nam fašisti oropali
Ljudski dom. Iz listin arhiva tr-
govske občine zadruge v Gorici,
ki je bila ustanovljena 1. 1897,
je razvidno, da je bil na poti na
priredbo SNPJ v Clevelandu in
na konferenco direktorjev mla-
dinskih krožkov SNPJ.John Stonich iz Puebla je
nam poslal kverto sliko o sebi, o svojih lju-
deh in slike prijateljev iz El Ca-
jona, Calif

PRIPOVEDNI DEL

GABER:

Marjanina hiša

V farni cerkvi je potrkvavalo prvezano na vrvi. Kadar je bila košara polna, jo se upustila na tla. Nato je spiezala dol, zložila opeko na kup, ki ga je napravila ob cesti, in nato je šla spet podirat zid.

"Počasi vam bo šlo, če boste sami podirači," sem jo ogovoril, ko se je ravno pripravljala, da spleza na lestev. Oblečena je bila v moške hlače in imela je usnjeno strojarski predpasnik, sam bog ve, kje ga je dobila.

"Ce se ti zdi, mi lahko pomagaš," je odvrnila. Po kratkem molku pa je dostavila: "Doma bi bil moral misliti na to, da bi se drugače oblekel."

Že drugič mi je bilo nerodno. "One ste pa kar spodili," sem dejal z nasmehom, da bi prikril zadrgo.

"Ze vem, zakaj sem jih," je rekla skoraj jezno. "Nato je vzel v roko opeko in s kladivom potolka po nji. "Nobenega zvenka nima," je rekla, "Ko pa je bila nova, je pela ko bron. Penk, penk, penk... Ko sem zidala, sem kdaj pa kdaj nalačudarila s kladivom po nji. Tako dobro mi je del njen zvenek.

Za me poje, sem si mislila, Med vojno pa jo je že vse predelel. Če bi mi padla na tla, bi se mi razbila. Zato delam z njo, kakor bi jabolka obiral. Ce jih mene, da se obtočijo, ti zgnijejo. Mladi ljudje pa niso za tako delo. Podrl bi že, podrli, toda polovico opeke bi razbili. Jaz pa ne mislim samo podirati, temveč tudi zidati. Zato delam z opeko kakor z žlahtnimi jabolki."

Sklonila se je in navezala košaro na vrvi. Nato me je resno pogledala, kakor bi mi hotela povedati nekaj zelo pomembnega. "Pa ne gre samo za to," je rekla zamišljeno. "Ne gre samo za opeko. Tudi za nekaj drugega gre. Danes so taki časi, da mora vsak nekaj prispevati skupnosti. Med vojno sem tudi jaz prispevala. Pa ne da bi se bahala s tem. Se nisem takrat, pa se tudi danes nočem. To ni moja navada, ti me poznas. Kar ste mi rekle, sem naredila, je mahala s kramponom. Bila je kakor divja mačka."

Zopet jih je razganjal vesel smeh in ko nato je zaorila nova pesem v sončno jutro, ki je metalo še zadnje zaspance iz posteli. Prijahali so k oknom in morda je tudi njih zapekla vest.

Najprvo mi je odgovoril vesel, preserjen smeh. Nato, so mi jeli vsi vprek pripovedovali, da sem jih komaj razumel: "Pri Marjani smo bili, da bi ji pomagali odstranjevati ruševine, pa nas je nagnala. Da nas ne potrebuje, je kričala, da bo že sama vse naredila, je mahala s kramponom. Bila je kakor divja mačka."

Zopet jih je razganjal vesel smeh in ko nato je zaorila nova pesem v sončno jutro, ki je metalo še zadnje zaspance iz posteli. Prijahali so k oknom in morda je tudi njih zapekla vest.

Nadaljeval sem po poti in misli na Marjano. Klanjska Marjana smo ji rekli. Hišo je bila imela na vrhu klanca, skoraj pod robom gozda. Samo nekaj lazov si prehodil in že so te sprejeli hoje v svoje mogočno okrilje. Zato so se partizani med vojno začeli oglašati pri nji. Beli pa so že konec trinštiridevsetega leta prišli ponjo. Hišo so začigali, njo pa so odpeljali v Nemčijo.

Ko sem se bližal vrhu klanca, sem zasiščil tanke udarce drobrega zidarskega kladiva: penk, penk, penk... In ko sem prišel na vrh, sem jo zagledal. Stala je na lestvi, s kramponom je trgala opeko od zidu, z drobnim kladivom pa je odbijala od nje omet, nato pa je dajala opeko v pletenko košaro, ki jo je imela me gledala molče, kakor bi

hotela razbrati, če odobravam njenje misli ali ne. Potem pa je zopet poudarila: "Ne, nisem takata, da bi mislila samo na svojo korist. Pa tudi dela se ne branim. Zadnjč so podirali staremu Benčini. Prišli so ob šestih, Benčina pa se je prikazal šele ob devetih. Pa tudi takrat se ni lotil dela, temveč se je usedel na skalo in je gledal, kako drugi delajo. Kakor bi se norčeval iz ljudi, češ, le delajo, ker ste takoj neumni. Jaz bi mu vrgla kramp in lopati v glavo in šla. Nič ne rečem, star je in ni več za težko delo. Toda vsaj kakor opeko naj bi osnažil, da bi pokazal dobro voljo. Ne pa tako..."

Povzpela se je na lestev, jaz pa sem ji obljubil, da ji bom nekaj časa odnasał opeko in jo zlagal na kup. Toda moja pomočni bila posebno koristna, ker sem jo s svojo navzočnostjo samo zadrževal pri delu. Marjana je namreč neprestano govorila, če je le imela koga zraven sebe.

"Poglej, kako se zid drobi," je rekla in je imela omet med prsti. "Mokrotva ga je uničila. Ce bi ga bil kdo pokril, da bi ga ne zamakal, bi, bi bil zid dober in bi nanj lahko položila strope in ostrejše. V Nemčiji sem se mnogokrat vprašala: Bog ve, če se je kdo spomnil in pokril zid, da ga ne zamaka dež. Ti ne veš, kolikor sem mislila na hišo. Ob misli, da je zid prepričen dežju in snegu, mi je bilo, kakor bi gledala siromaka, ki gre bos in brez suknje skozi sneg in mraz. Na to hišo sem se navezala, kakor bi zid ni mrtvev, kakor da ima dušo."

Prenehala je z delom in po trenutnem molku rekla: "Morda se ti zdi smešno, kar ti pripovedujem, toda tak sem in se ne morem spremeniti." Zopet se je že za trenutek ustavila beseda in, ko je nadaljevala z govorjem, ji je bil glas globok in zasmekel. "Skoraj vsi, ki so bili v manj intervenciji, so imeli nekoga, da so mislili nanj, da so se veselili zopetnega svedenja z njim, da so se bali zanj. Jaz pa nisem imela nikogar razen hiše, ki so mi jo požgali. Se reče, mnogokrat sem mislila tudi na vas, toda vedela 'sem, kako bo, ko bo konec vojne. Že doma sem mnogokrat premisljala: zdaj so vsak večer pri meni in zato je klijub nevarnostim in težkim časom mnogo lepih, kakor je bilo prej. — Ali se ti ne zdi, da še nikoli ni bilo tako lepo, kakor je bilo tedaj?" me je nenadoma vprašala. "In nikoli več ne bo," je zamišljeno dodala. "O tem sem mnogokrat premisljivala. Kadar bo vojne konec, bom zopet sama, me je včasih nekoliko grenilo. Da, že vnaprej sem vedela, kako bo. Kdo od vseh tistih, ki so včasih trkali na moje okno, pa se še kdaj oglasi pri meni? Razkropili ste se kakor gozdni ptiči, in nikoli več ne pridejo v svoje gnezdo. Pa ne da bi vam kaj očitala. Saj vem, da imate mnogo bolj potrebnega dela, kakor da bi hodili h Klanjski Marjani. To ti le zato omenjam, da boš razumel, zakaj sem tolkomrak mislila na hišo. Kakor mi je bila prej edini zvesti tovarši in prijatelj, tako bi mi bila tudi po vojni, če je bili vragi pred leti, ko mi je umrla mati."

Umolnila je in nekoliko pohitela z delom. Penk, penk, penk... je peko kladivo. Delo je šlo od rok, kakor da je rojena za zidarja. Toda že po nekaj minutah se je zopet zmotila z govorjenjem.

Dalje prihodnjič.

KATOLIŠKE ŠOLE V CHICAGU

V katoliške ljudske in višje šole v Chicagu se pričakuje to jesen 210,000 učencev. Višjih katoliških šol je 92, kolegijev 8 in osnovnih šol 403.

Poslušajte

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovanske radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGGS, 1360 kilocycles. Vor! Jo George Marchan.

KAKO TO, DA SE CLOVESTVO NITI IZ VOJNIH POKOPALISC NE MORE NAUCITI, KAKO POGUBNE SO VOJNE?

NAŠE AKTIVNOSTI

Zbirka ANNE BENIGER

Jakob Podlipnik nam piše iz Hibbinga, Minn., med drugim: "Priloženo pošiljam celoletno naročnino, ki mi je sedaj poteka in \$2 v tiskovni sklad. Želim Proletarcu lepo bodočnost."

Iz Minnesote se je oglasti tudi John Kobi. V pismu iz Dulutha pravi: "Priloženo je \$3 za novo naročnino na Proletarca, ki jo je plačal Geo. Vuckovich, stara korenina, ki pa ima srbski in hrvaški delavski list, zato mi je naročil, naj se njegovega Proletarca pošilja prijatelju Franku Kriviu v sosedni Superior, Wis. Ob enem Kobi pozdravlja svoje znance in dodaja: "Tukaj je vse po starem. Noči postajajo hladne in ne bo dolgo, ko bo slana." (Predno pridejo te vrstice pred čitatelje, je brizkone že bila.)

Kayton Ermožnik, Red Lodge, Montana, je vedno v zvezi s tem listom, ker skrbi, da so naročnine v njegovem okrožju točno obnovljene in pri tem zmerom kaj pošije tudi v tiskovni sklad. Frank Knauf, Edmond, Okla., je obnovil naročnino in dal \$2 v tiskovni sklad.

Frank Gregorin, Little Falls, N. Y., se v svojem pismu ne izraža kaj posebno optimistično. Pravi med drugim: "Pošiljam \$5, to je \$3 za naročnino in \$2 v tiskovni sklad. — Žalibog, da nas je res dosti proletarcev, a se ta masa ne zaveda, da je proletarska. Saj velika večina izmed nje ne ve, da jo glijivo in zato nima smisla, kako si bi lahko pomagala.

"Proletarec je res list za nas ali kaj ko takovo velika večina ne želi nič in ne sliši nič. Je torej škoda, da je klic lista tako kot glas vpijočega v puščavi. In to vse po naši lastni krvidi.

"Res je slab, ker smo Slovenci tako majhen narod, in cirkulacija Proletarca, nizka. Zaslužil bi, da bi izhajal v stotisoč izvod. Tako bi kaj zaledil. A kot je delavski tisk zdaj razširjen, bomo pa še čakali in nikoli dočakali." Prijatelj Gregorin je v teh svojih izvajanjih sičer v marsičem v pravem, a vendar preveč pesimističen.

Anton Zornik in John Krebel sta nam pisala o zelo uspešni priredbi dneva SNPJ v Clevelandu, ki se je vrnila ob prilikom Delavskega praznika. J. Krebel

je nam posiljal dve novi naročnini in Anton Zornik tri.

Martin Judnich iz Waukeganja ne posiljal tri nove. To je kaj ne izborno delo in uspeh za agitatorje in Proletarca.

Cas je tu, ko se moramo resno potruditi z delom za Ameriški družinski koledar. Pole so že v rokah zastopnikov in drugih prijateljev te knjige — vseh onih, ki so mu dobivali oglase v prejšnjih letih. Nekaj oglasov so nam že posiljali. Ako kdo teh listin ni dobil in pa kdorkoli drugi, ki nam bi hotel pomagati, naj piše za pojasnila v naš urad.

Tu se je oglastil Clement Lovisek iz sosednjega Cicera, ki je obnovil naročnino za dve leti in prispeval \$4 v tiskovni sklad.

Opozorjam znova, da naročite letosnino in če morete v njeno okrožju točno obnovljene in pri tem zmerom kaj pošije tudi v tiskovni sklad. Veseli ga bodo. In naročite jim Proletarca.

Izkaz poslanih naročnin in prispevkov v tiskovni sklad je objavljen v tej številki.

Iz Kansasa

Piše ANTON SHULAR

Dasi sem bil pred leti tistega Skalnatega gorovja (Rocky Mountains) na zapadu "do grla sit", se človek vendarje še bolj naveliča dolgočasne — poleti suhe v vroči prerijski.

Kot nalač mi je torej prav prišla ponovna in vztrajna zahteva kaj posebno optimistično. Pravi med drugim: "Pošiljam \$5, to je \$3 za naročnino in \$2 v tiskovni sklad. — Žalibog, da nas je res dosti proletarcev, a se ta masa ne zaveda, da je proletarska. Saj velika večina izmed nje ne ve, da jo glijivo in zato nima smisla, kako si bi lahko pomagala.

"Proletarci je res list za nas ali kaj ko takovo velika večina ne želi nič in ne sliši nič. Je torej škoda, da je klic lista tako kot glas vpijočega v puščavi. In to vse po naši lastni krvidi.

"Res je slab, ker smo Slovenci tako majhen narod, in cirkulacija Proletarca, nizka. Zaslužil bi, da bi izhajal v stotisoč izvod. Tako bi kaj zaledil. A kot je delavski tisk zdaj razširjen, bomo pa še čakali in nikoli dočakali." Prijatelj Gregorin je v teh svojih izvajanjih sičer v marsičem v pravem, a vendar preveč pesimističen.

Anton Zornik in John Krebel sta nam pisala o zelo uspešni priredbi dneva SNPJ v Clevelandu, ki se je vrnila ob prilikom Delavskega praznika. J. Krebel

izredno natrpane in prenočišča se težko dobi."

Vožnja proti Kansas Cityju je bila kar "domača". Na vsako stran suhi pašniki in na pol suha koruza, ki obeta letos po celem srednjem zapadu zelo slab predilek. Suša se opaža povsod. Pa me dregne postaran mož na sedem sedežu in pokaže skozi okno rekoč: "tale kos, kakih 100 akrov koruze pa obeta dober predilek, saj je lepo zelen; menjata le ni povsod tako huda suša kot nam pripoveduje radio dan za dnevom." Ozrem se skozi okno na pol suho koruza, na kateri sploh ni opaziti storjev in potem na njega, meneš, da se pač šali. Toda iz njegovega obraza je bilo opaziti, da misli resno. Ugibam torej komu da se sanja pri lelem dnevu, meni ali njemu. Pa se mi ustavi pogled na njegovih zelenih sončnih očalih. Aha!! Obrnem se k njemu rekoč: "Ce bi vi vzel vaša rožnata očala, s katerimi gledate svet, doli, pa bi se vam najbrž ne zdelo tisto koruzno polje tako lepo zeleno." Presenečen je sner očala in se ozri na suho koruza in se zasmehaj na ves glas. "Saj res!" Vse izgleda bolj realno in — žalostno.

"Well, včasih je res bolj pametno gledati skozi rožnata očala," je modroval. V Kansas Cityju sva se preseča na brzi in moderni vlak Union Pacific železnice, ki prevozi razdaljo med tem mestom in Salt Lake Cityjem v 26 urah. Na postaji v Kansas Cityju je vladala vročina, da je bilo joč. Gruče potnikov, ki gredo z vlačkom na vse strani, pričajo, da se vedno vlača prosperiteta v deželi; večinoma gredo na počitnice proti zapadu in severu. Dobro da sva na vlačku imela rezerviran prostor že par tednov na prej, sicer bi ga ne dobita.

Skozi zapadni Kansas sva se vozila ponoči in mi ni bilo prav nič žel za razgledom. Saj itak ni kaj posebnega videti. Protijutru smo se bližali vzhodnemu Coloradu. Vsepovsod divja, dolgočasna suha preria. Koliko milijonov akrov praznega svetja, ki so mu dobivali oglase v prejšnjih letih. Nekaj oglasov so nam že posiljali. Ako kdo teh listin ni dobil in pa kdorkoli vodiči s črpalkami. Sicer pa veda bolj stremi za tem, da se prideva več živeža na manjšem prostoru.

Zjutraj smo se ustavili v Denverju. Presenečen sem bil nadlego mesta. Predstavljal sem si nameč da leži v hribih. V ozadju se dvigajo visoki hribi, toda mesto stoji na visoki planoti; rezki jutranji zrak priča, da se svet dviga visoko nad morjem. Ker je imel vlak zamudo, ni bilo časa saj površno pogledati mest.

Vožnja od Denverja proti Cheyenu, Wyo., se vleče po visoki planoti. Ob progici je videti nasade sladkorne pese in da raste tudi oves in razna krma za živilo. Višje proti Wyomingu pa se dvigajo pusti in domelga goli hribi, poraščeni le z divjim pelinom. Človek ugiba kaj sploh dela tu in tam rančer v samotni dolini. Oči napol suhi strugi raste divja trava, paša za credo živine. Proga se vleče kakih 300 milij po visoki planoti in tako ne vidiš ne hribov ne prepadov, dasi višina v Laramiju, Wyo., doseže 8000 čevljev, kjer je takozvan "kontinenta divide", kjer se svet prične nižati proti Pacifiku.

Pozno popoldne smo se vozili skozi Rock Springs, Wyo., o katerem sem že toliko čital. Rad bi se ustavil tukaj za par ur, pa

nismo imeli tega v "načrtu". V kolikor sem informir, žive naši rojaci po ravnini na severni strani železniškega tira. V splošnem sem pa pogrešal v mestu tistega senčnatega drevja, ki naredi posebno poleti tako prikupe vltis kar na prvi pogled. Tak vltis sem dobil, ko sem iz vlačke opazoval znano slovensko naselbino Rock Springs. Dalje prihodnjič.

Vsakega nekaj

Piše PAUL BERGER

It

Z našimi žulji se vrši veliko delo

Vsem rojakom, ki se količaj zanimajo za naše javno življenje v Ameriki, je lahko dobro v spominu, kako silno nas je dirlilo, ko so na pomlad leta 1941 Hitlerjeve in Mussolinijeve podivljane fašistične čete napadle Jugoslavijo, in kako težko smo se čutili pri zadeti tudi mi, ko smo izvedeli o krutostih in grozodejstvih, ki so jih počenjale na našem ljudstvu. Lahko se spominjate njenost, prezevanja in sploh prevelikega trpljenja ljudstva strašno razširila proletarska bolezni — jetika, ki je razsajala še posebno med mladino. Sovražnik je pozidal in uničeval po deželi celo štiri leta in ko se je končno moral umakniti pred silo partizanske vojske, je oropal staro domovino dokraj; kar ni mogel ukrasti in vzeti seboj, je zlobno uničil in pokončal. Tako je naša stara domovina ostala tudi brez vsakih pripomočkov, ki so bili potreben za zdravljenje jetičnih ljudi. In dasi je bilo veliko pomanjkanje kruha ter je ljudstvo po vsej deželi strašno trpelo vsled gladu, je bila potreba po zdravilih in znanstvenih pripomočkih za zdravljenje jetike še veliko bolj nujna.

Prav tako se vam zahvaljujem v imenu cele fakultete za anestezijski aparati in za knjige, ki ste nam jih kupili."

Slike, ki so tu priobcene, predstavljajo enega tistih dragočenih aparativ za analiziranje jetičnih bolezni, v rabi v sanatoriju na Golniku. Spredaj pri vrhu aparata je pritrjen kovinska tablica z napisom: DAR A M E R I S K I H SLOVENCEV.

dolnja vrsta pa pove, da je to poklon od JPO-SS. Tu je na mestu, da se pripomni, da je klišče za te slike oskrbel SANS.

In tako je prišlo, da je na seji glavnega odbora JPO-SS v jeseni leta 1945 bilo sklenjeno, da se ostali denar, ki ga je zbrala ta organizacija, obrne za nakup potrebnih roentgenskih aparativ v raznih pritiklin, za diagozo jetičnih bolezni ter potrebnih zdravil in drugih pripomočkov za zdravljenje istih. Pozneje so prosili za instrumentarij, za m o g r a n s k o kirurgijo, za potrebne filme in razne knjige iz zdravstvene stroke, ker jim je sovražnik uničil še tisto malo, kar so prej imeli. Kolikoga pomena in kako hvaljejni so nam v starem kraju za nakup raznih aparativ, medicinskih knjig in drugih zdravstvenih pripomočkov, ki smo jih tukaj kupovali z denarjem JPO-SS ter jih tja posiljali, je najlepši razvidno iz lepih besed, ki nam jih je dr. Božidar Lavrič, dekan medicinske fakultete na ljubljanski univerzi, med drugim zapisal ob prilikah, ko jih je bila dostavljena ena takih naših posiljatov, in sicer:

"...današnji dan se mi zdi kot božični večer, kadar se sprejemajo darovi. Ne morete si predstavljati, kaj pomeni ta vaš poklon za naše delo in naš napredok. Važno je to tem bolj, ker so instrumenti prisli iz kontinenta, ki je ravno v možganski kirurgiji izvršil pionirske delo in ki prednjači pred vsemi na svetu. Na ta način bomo tudi mi s temi pripomočki lahko sledili poti, ki so jo začrtali Cushing, Dandy in Adson. Nasede delo na tem polju je bilo do sedaj pravo trpljenje, ker ni bilo potrebnih pripomočkov. In zdaj ste vi sami zbrali potrebnih denar in nakupili potrebni instrumenti v splošno nem, kar bi se vam zahvalil v imenu naše mlade slovenske, popolne medicinske fakultete.

Vsi tisti, ki ste kaj prispevali in drugače pomagali k temu, boste veseli in ponosni! V vaši žulji so bili nabavljeni ti stroji, z vašimi žulji nakupljene važne medecinske knjige, ki se rabijo po šolah in bolnišnicah in iz njih se pridno uče mledi dijaki, ki so se posvetili zdravniški stroki. Bodite veseli in

ponosni, ko vidite, kako plemenito in vazno delo ne samo za slovensko ljudstvo, pač pa tudi za dobrobit in lepo bodočnost vsega clovestva pomaga vratišča težko prisluženi in se težje prihranjeni denar!"

V. CAINKAR
predsednik JPO-SS.

Svet poln problemov, ki jih zapadne sile ne morejo rešiti.

(Nadaljevanje s prve strani) stva Velike Britanije.

Vlada zahteva zvišanje produkcije — predvsem v premočniki, industriji, ki je podrazvijena, a premogarji se odgovoril s protestno stavko — čes, kako naj zvišamo proizvodnjo ob takih hran!

Dasi ima delavska stranka v parlamentu veliko večino, se politična kriza Angliji vzliči temu dejstvu lahko dogodi — ker se ljudstvo vsled neizpolnjenih obljub delavske stranke nekega dne morda obrne nazaj k torjem. Ali pa bo v delavski stranki prevladala levicaška skupina, kar bo tudi povzročilo politično krizo!

Tudi Italija išče posojil. Kakor Anglija in Francija, se oglaša za posojila tudi Italija.

Zed. države so ji ga že dale v vsoti \$100,000,000, odpustile so ji vse njene obveznosti naši deželi v znesku okrog milijard dolarjev, zalačamo jo z živečem, a Italija je včasih vsemu obuhovana in neucrejena. Posojila so dobiti tudi velike italijanske industrijske družbe in a obnovno zahteva italijanska vlada še večje dajatve — in če jih ne dobijo, straši našo vlado s "komunizmom". Če, ako svojih posojil in drugih dajatev Italiji ne zvišate, se bo ojačala komunistična stranka in tedaj se kaj lahko dogodi, da pada Italija pod sovjetsko sfero.

Enako strašilo v Franciji. Bevin za razdelitev zlata Ernest Bevin je na kongresu angleških unij govoril o teh problemih in ameriške reporterje presenetil z izjavo, da bi bilo nujno več kot prav razdeliti ameriško zlato, ki ga imamo spravljenega v Kentucky, spet med svet namesto da kuže le ma-

Enako strašilo v Franciji. Bevin za razdelitev zlata Ernest Bevin je na kongresu angleških unij govoril o teh problemih in ameriške reporterje presenetil z izjavo, da bi bilo nujno več kot prav razdeliti ameriško zlato, ki ga imamo spravljenega v Kentucky, spet med svet namesto da kuže le ma-

lesti veliko več zlata kot vse ostale države skupaj. Čemu jih naj bo ležal mrtev v votlinah kentuckyjskih hribov, je argumentiral Bevin. Ampak za enkrat bo ostala njegova sugestija le sugestija.

Slab pridelek preti z lakoto
Skoro vse najbolj prizadete dežele v Evropi so imele spet zelo slabo letino, kakor tudi nepriliku tudi Zed. države, posebno v prideku koruze.

Izgleda, da bodo ljudstva v Evropi morala v prihodnjem zimo znova v pomanjkanju kot so ga bila deležna v prejšnji in pa pretebati.

Marshallov načrt in Trumanova doktrina bosta imela vsled tega veliko težav.

Radi vseh teh socijalnih nadlog se svetovna javnost zelo malo zanima za nereseno življanje vprašanje. Židje hočejo v Palestino, Anglia pa jih zavrača. In čudno — dasi je nacizma saj na papirju konec — antisemitstvo je sedaj razplamteno v vsej Evropi in kaj pada še posebno v arabskih deželah.

Z. N. brez avtoritete

Clovek bi pričkal, da bo tem in drugim svetovnim problemom kos organizacija Združenih narodov, ki pa ni sedaj drugega kot le propagandno in govorisko društvo. In ne izgleda, da bo postal kaj boljšega v bodoči.

BERNARD SHAW

Angleški dramatik Shaw se je rodil 26. julija 1856 v Dublinu. Svojo mladost je preživel v rednem mestu kot uradnik. Ker se je zaradi očitega ateizma zamegal okolici in ker si je začel novih duševnih obzorij, je zapustil 1876 Dublin in napotil v London. Tu se je spopetil prebijal skozi življenje brez literarnega uspeha kot žurnalista in romanopisca, dokler ni ob koncu minulega stoletja zaslovel po svojih ostrih, drznih člankih in gledaliških ocenah. V teh se stekih se že jasno kaže njegova pripadnost k socializmu, toda k socialismu, kakršnega si je prikrojil po svoje. Se bolj kot s članki pa je začel vzbujati pozornost s svojimi odrskimi deli. Shaw je ognejivit pridigar lastnih idej, razbijalec malikov, neizprosen zasmehovalci puritanstva, duhovljek, cink in celo pamphletist. Literatura mu je sredstvo za izpovedovanje spoznav in načel o svetu in družbi, javna tribuna idej in tez, ne pa pesniško igračenje. "Samo zradi umetnosti kot take," izjavlja nekje, "bi se mi ne zdelo vredno napisati niti stavka." Izmed njegovih dram, med katerimi je dober del vzbudil pozornost vsega sveta, so najzanimivejše tiste, v katerih trga maske raz obraze priznanih historičnih junakov in jih kaže takšne, kakršni so bili v resnici "Cesar in Kleopatra", "Sveti Ivana". Značilna pa so tudi dela, v katerih analizira ali pa semeši zapadno družbo ("Hijo gospoda Sartoriusa", "Poklic gospor Warrens", "Hudicev učenec", "Kandida", "Sestorica in Calaisja" itd.)

Nesporazum

Nekdo, ki ne bere časopisov niti drugače ne zasleduje dnevnega toka dogodkov, je v družbi naletel na pogovor o gospodarski konferenci v Parizu. Vsačka druga beseda je bila: ameriška pomoč. Poslušal je mož z enim ušesom, misil pa na vse kaj drugače, ko pa le na hotelu bitka pogovoru o tej pomoči, je dejal: "Vraga, tega pa res nisem vedel, da je Amerika že tako na koncu, da ji bodo morale priskočiti na pomoč skoraj vse evropske države."

Nov slovenski list v Gorici

Dne 24. julija letos je začel izhajati v Gorici slovenski tedenik "Soča", s podnaslovom "Glasilo goriških, beneških in kanalskih Slovencev". Je dobro urejen in ilustriran v duhu teženj in idej današnjega vodstva slovenskega naroda.

List stane 15 italijanskih lir, 9 jugolir ali pa 6 dinarjev. Te tri valute so na goriškem ozemlju namreč sedaj veljavne.

Ako verujete v poslanstvo, ki ga vrli, "Proletarec", pomagajte in zbirajte prispevke v njegov tiskovski sklad!

Kako iskati ljudi, ki jih pogrešate?

Vojna je pustila za seboj mnogo tragedij in ena od teh je neznanje sorodnikov in priateljev o usodi pogrešanega člena rodbine ali priatelja. Mnogi sploh ne vedo o usodi svojih sorodnikov in priateljev tam pravko in upajo, da so morda še živi. Tem lahko priskočijo na pomoč organizacije, ki si prizadajo najti sled za pogrešanimi civilisti v raznih deželah, kjer je dvaja vojna vira. Kdor bi rad zvedel za sorodnika ali prijatelja, ki se po vojni ni oglasil in je vse poizvedovanje za njim ostalo brezuspšeno, se lahko obrne na sledeče agencije: 1) Central Location Index, ki poizveduje za pogrešanimi osebami na željo poizvedovalcev v Zed. državah; 2) Special Project Division of the U. S. State Department, ki skuša v prekomorskih deželah najti ameriške državljane, na željo ameriških državljanov; 3) American National Red Cross, ki sodeluje z društvom Rdečega križa po vsem svetu in se zoper položil dela poizvedovanja za civilisti na prošnjo in željo oseb v Zed. državah.

V tem članku opisemo poizvedovalno službo Rdečega križa. V naslednjih, ki pridejo v kratkem, bo neden opis poizvedovalnega dela ostalih dveh agentij omenjenih zgoraj.

Rdeči križ sprejme poizvedbe oziroma prošnje za poizvedbo od oseb v Zed. državah, ki žele izvedeti za kaj osebo (civilno), vključivši razseljene osebe, v vseh inozemskih deželah, izvzemši Nemčijo. Potrebne tiskovine za izpopolnitve prošnje dobite pri vsaki krajevni postojanki Rdečega križa.

Pomnite, da lahko zaprosite samo za poizvedbo posameznikov in ne za organizacijo, firmo, družbo in podobno. Navedti morate, da ste že sami skušali priti v pismen stik z osebo, katero iščete, ker Rdeči križ drugače poizvedbe ne podznamo. Rdeči križ tudi ne poizveduje za 1) Američani živečimi preko morja; 2) pogrešanimi osiščimi vojaki; 3) osiščimi vojnimi ujetniki. Enako ne sprejme prošnje za iskanje oseb katerih sedanji naslov je osebam, ki jih iščete znan.

Službujoči vojaki naj dobre kaj civilno osebo, da zanje pravi prošnjo za iskanje pogrešane osebe, ki jo morda želi najti potom Rdečega križa. Razlog je možnost premetitve vojaka, kar bi Rdečemu križu povzročilo stislosti pri dostavi odgovora na poizvedbo.

O osebi, ki jo iščete, morate dati vse potrebne podatke. Naslov osebe mora vključevati hišno številko, ulico, kraj ali место, okraj in deželo v kateri je živila nazadnje. Ako je kraj majhen, tedaj navedete najbližje večje mesto, trg, ali karkoli boljše označi predelje, v katerem je bivala pogrešana oseba. V slučaju, da poizvedovalci veza naslov pogrešane osebe v taborišču in za drug naslov v drugem kraju ali deželi, tedaj naj navede oba taka naslova. Ako pripada pogrešana oseba k jezikovni skupini, ki rabi cirilico ali kako drugo nelatinško pismo, tedaj mora biti ime in naslov take osebe napisan v cirilici ali pisavi jezika, ki ga pogrešana oseba govori. Navedeno

pa mora biti ime take osebe tudi v angleščini, ni pa treba napisova navajati v angleščini: samo ime.

Ker je vojna raztresla civiliste po raznih krajih in je v odvojene prizadete deželi več transportacija in družbe veze, je težko reči kako dolgo vzame posamezna poizvedba. Rdeči križ si prizadava storiti kar mogoče v tem pogledu v najkrajšem času, nemogočega pa ne more obljubljati. Ako se pogrešana oseba najde, je poizvedovatelj obvezen, ako odgovora ne dobiti, to pomeni, da oseba ni bila najdena.

Ameriški farmarji na konju

Agrikulturni department v Washingtonu poroča, da so se dohodki ameriških farmarjev dvignili v prvi polovici tega leta nad 21 odstotkov in da še niso bili nikdar višji kakor sedaj.

A dvignili so se tudi življenjski stroški delavstva v industrijskih, ki so višji kot še kdaj in se vedno dvigajo.

Beograd svoj stanovanjski problem dobro-rešuje

V Beogradu bodo letos dogradili 2,200 novih stanovanj in poleg pa z vso mogočo naglico poizvedovaljo od bombardiranja pokvarjene hiše, hotele in razne druge zgradbe.

Graditev novih hiš se vrši pod upravo mestne občine, ki je v namen 34% svojega proračuna.

RDEČA ZASTAVA

(PODABA IZ OTROŠKIH LET)

PAVEL VRENSIK

Kako popevaš blizu, čas zeleni!

Ušel sem z doma v pomladanski breg:

tam mlada jablana je v soncu rdeča,

tam vrgred bose mi noge je grela,

tam v travo je nosilo cvetja sneg.

Kako mi siječ blizu, čas zeleni!

Prebudil sem se majna prvidan, vsa rošna zableščala je dolina, zibala nad hribovjem je sinjina oblačka belega kosmič droban.

V tihoto sončno udaril je korak: pod bregom jih je cesta pripeljala,

pred vsem je zastava plapolala, od krovov je zavrel jutranji zrak.

"Svobodo... kruha vsem!... zdržuji se!"

In šli možje so kot boricev četa, žene z otroki na rokah, dekleta... Svobodo! Kruha vsem! Zdržuji se!

Zbudilo dečka v bregu je na mah:

pomlad srca je rahlo potemnula, zastava rdeča je pred njim gorela

in stopil je za njimi v cestni prah.

Od tistkrat — vmes so drobtine let —

Poročilo o obravnavi proti dr. Borisu Furlanu, Fr. Snoju in njunim pomočnikom

(Nadaljevanje.)

Tožilec: — Poznate Marcham?

Furlan: — Da, on je bil pri radu v New Yorku v službi.

Tožilec: — Kaj ste pa njemu svetovali?

Furlan: — Midva nisva bila mnogo skupaj.

Tožilec: — Vi pišete temu istemu Marchamu in mu svetujete, naj s svojimi agenti v Cagliaridu in Svici vzpostavi direktni, neodvisen stik z raznim podtalnimi in gerilskimi skupinami v Jugoslaviji, zlasti v Sloveniji. Ali ste to svetovali? Le poglejte, takih pisem je se ogromno. Ali je to vaše?

Furlan: — Da, ampak jaz ne vem...

Tožilec: — Pa še en moment, ki kaže vaše špijonsko delo. Kaj pa so to — Velebitova pisma?

Furlan: — Ampak jaz za tč nič ne vem... Ko je bil Velebit v Londonu, je prihajalo nekaj njegove pošte in jaz sem jo imel doma v mapi. (General Vladimir Velebit je bil načelnik prve Titove vojaške misije v Londonu, potem ko so zavezniške države priznale AVNOJ za de facto vladu Jugoslavije in je bil Mihalović proglašen za kolaboracionista z okupatorji. Dobival je pisma od glavnega štaba Titove vojske in ta pisma so bila najdena v posesti Borisa Furlana. Op. SANS.)

Tožilec: — Pismo je naslovljeno: "Generalu jugoslovenske osvobodilne vojske Vladimirju Velebitu, London." Kako ste ga prestregli?

Furlan: — Jaz nimam pojma, kako jaz to mogoče.

Tožilec: — Kdaj ste dali Marchamu, ki ga sedaj žigoste kot vašega sovražnika, poročilo o slovenskem predstavništvu v emigrantski jugoslovanski vladici?

Furlan: — Se ne spominjam.

Tožilec: — Ali vam moramo vse mi dokazati in pokazati?

Furlan: — To je vendar toličko let nazaj, da ni čudno, če se na to ne spomnim.

Tožilec: — Vam bomo pa predocili. Povejte nam, komu ste poslali oziroma hoteli napotiti sovjetskega poslanika v Ameriki?

Po daljšem izmikanju je izpovedal Furlan, da ga je poslal k Misleju.

Tožilec: — Kaj je Mislek?

Furlan: — Nič ne vem, kaj je bil.

Tožilec: — Ljubo Sirc je povestil, da je agent tuje obvezovalne službe. Kaj pa ime Vauhnik — vam je znano?

Furlan: — Nisem imel z njim nobenih stikov.

Tožilec: — Ali veste za "Zemljaka"?

Furlan: — Jaz sem bil to vprašan v preiskavi, a se spominjam samo enega Zemljaka, ki je bil prej partizan.

Tožilec: — Ta "Zemljak" je v Avstriji. Ali ste dopisovali z njim?

Furlan: — Ne.

Tožilec: — Kako pa pride to pismo k vam? (Mu pokaže dokument.) Ali se spominjate tega?

Furlan: — Da, mogoče.

Tožilec: — Mogoče?

Furlan: — O kakšnem dopisu vanju in da bi vedel, da je "Zemljak" Vauhnik, ni govor. Mogoče, da je bilo kakšno poročilo poslano name. (Vauhnik je bil v službi gestape v Avstriji. Op. SANS.)

Tožilec: — Komu ste izročili to pismo? Ker se ne spominjate, da ste ga dobili, povejte vsem, komu ste ga izročili?

Furlan: — Molč.

Tožilec: — Mi bomo te dokaže izvedli. To je samo majhen del gradiva, ki so ga našli pri vama doma. Pogljite, kaj ste pisali (čita): "Draga Miss Parker! V prilogi boste našli kopijo mojega pisma z dne 22. januarja 1944. Domnevam, da ste dobili še presenečljivo poročilo g. Zemljaka o osnutku državne zveze Slovenije s Hrvatsko. Hvaležen bi bil, če bi vrnili dokument. Ce bi bil v tej zvezi kakšen nov moment, prosim, da me obvestite. Upam, da se kmalu vidimo."

Kdo je Miss Parker?

Furlan: — To je bila uradnica v zunanjem ministrstvu (Velike Britanije v Londonu).

Tožilec: — Balkanski referat (oddelek za balkanske zadeve).

Furlan: — Imela je velik vpliv

Tožilec: — Ali govoris resnice?

Furlan: — Seveda.

Tožilec: — Ali ste imeli zvezze s Snojem?

Furlan: — Obiskoval sem ga temerljivo.

Tožilec: — Q čem sta se pogovarjala?

Furlan: — Nič posebnega.

Tožilec: — Ali sta govorila, da je na Stajerskem bando?

Furlan: — Se ne spominjam.

Tožilec (čita Snojeve izjave): "Ko me je Furlan hotel povezati s članom predstavninstva tujih držav, sem v začetku misil, da gre samo za socialne (državne) stike. Kasneje mi je Furlan rekel, če imam članu predstavninstva tuje države kaj povedati, naj mu povem, ker ga nekateri stvari zanimajo. Zato lahko rečem, da je bil Furlan zainteresiran na tem, da me seznanim s članom tujega predstavninstva. Po Furlanovih besedah sem viden, da se član tujega predstavninstva interesira za politične stvari. Slednje mi je Furlan povestil, da je v letu 1946. Na podlagi tega sem vedel, da Furlan zastopa interese člana predstavninstva tujega države, da ga jaz informiram o političnem in gospodarskem položaju v Sloveniji."

Furlan: — Ta izjava Snoja je pa zelo čudna.

Tožilec: — in 16. septembra 1946: Furlan zbiral tudi krog ljudi. 26. oktobra: Furlan sem vprašal, če bi pomagal za Trst. Odgovor: Ne morem, grem v manost, še ni čas za akcijo.

(Razvidno je, da Furlan ni posagjal, da bi prišel Trst pod Jugoslavijo. V službi Anglije ni mogel zavzeti prijateljskega stiša, če bi tudi osebno to želel. Toda pomeni, da mu je bila domovina manj kot pa tuja država. Predstavlja si je tudi Trst kot "vzhodnoevropske kombinacije." Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega referata (oddelek) pri Foreign Office (v Londonu). Zanimal se za različno. — To je vaše navodilo. Zanimalo se za različna poročila in podrobnosti, ne za veliko politiko, ki jo že sami znajo. "Nadalje navodila za Dečka, Grošča itd. Grošči konzulu (v Ljubljani) preko Hribarja in Furlana. Hribar gre za organizacijo. Furlanov sin je še v smržu za Uralom." (Furlanov najmlajši sin Aljoša je odpotoval v Sovjetsko zvezo iz Amerike na jugoslovenske stroške, da postane letalec. Op. SANS.)

Furlan: — Kaj še, za vse to ne vem.

Tožilec: — 10. januarja 1947: Poročilo o razgovoru s Snejem. Furlan je pripravljen delati. Ima preko (angleškega) konzula zvezne jugoslovenskega

MAKE LABOR'S RIGHTS THE ISSUE

Meeting in Rochester recently, the executive board of the Amalgamated Clothing Workers (CIO) denounced the 80th Congress as "one of continuous disregard for the needs and desires of the people," described the Taft-Hartley law as "the blackest act . . . in the all-out offensive against labor" and heard President Jacob S. Potofsky emphasize the need for national political action by labor.

With all of which we agree.

However, we can not see eye to eye with Pres. Potofsky when he rejects the idea of a separate political party because, as he fears, such a party would split the progressive vote and insure election of GOP candidates.

Mr. Potofsky prefers to work within the Democratic party, and we believe he is erring grievously in such preference.

It may indeed be that the entry of labor into politics with a party and a program of its own would meet with some initial defeats and hand power to the Republicans. But there are at least two reasons why he should not be deterred from independent political action by that probability.

One reason why working within either of the two old parties is a mistake is that Democrats have proven that they are no less anti-labor (which is another way of saying pro-owner) than Republicans. Certainly the manner in which the Democrats of Congress and Senate helped kill the presidential veto of the Taft-Hartley bill proves that.

But the main reason why labor should come out with a political party of its own is that it could then write a platform and submit a program of its own, instead of depending upon the doubtful and flighty friendship of candidates who, the record shows, are pre-election "friends" and post-election enemies.

When labor has a party of its own, labor will become a real issue. Such a party can be a rallying point around which there will be some hope of gathering all workers. It will be a nucleus of unity, whereas the endorsement of old parties and their candidates is a cause of division.

We are hoping, of course, that a labor party would have a Socialist program. Indeed, we are confident that to be permanent and effective, it would have to be oriented toward the democratic collectivism of Socialism. Otherwise it would be worse than wrong; it would be ridiculous.—Reading Labor Advocate.

A Question for Messrs. Ball and Hartley

This question is intended primarily for Senator Joseph H. Ball of Minnesota and Congressman Fred Hartley of New Jersey.

According to the daily press, these gentlemen have been drawing down very generous "fees," largely from the interests which would benefit most from the crippling or the destruction of labor unions.

We are told Senator Ball gets as much as \$1,000 for delivering an anti-labor speech. He gets much more for writing an anti-labor magazine articles. When one considers the Senator's talents as a speaker and a writer, these "fees" are obviously excessive. Mr. Hartley is also "in the money," although as a speaker he is not exactly a Cicero or Demosthenes.

Wherein does this differ from the conduct of a legislator who, in some secluded spot, pockets a roll of bills presented to him by a lobbyist, anxious to get something put through the House or Senate?

We are not suggesting that either Senator Ball or Congressman Hartley has violated some law. It's a question of ethics. To what extent can an honest legislator who supports a certain law accept fat favors from the interests which are the principal beneficiaries?

It's a nice question, and it would be interesting to have the reaction of Senator Ball and Congressman Hartley, especially if they told us just how much they have gathered in up to date, who paid it and for what.—Labor, Washington, D. C.

The Greater the Lie the More Likely It Is to Be Believed

By RAYMOND HOFSES

The American people are being made the victims of a lie. It is the master lie of this changing era. Its purpose is to keep the common people from taking the road to freedom by causing them to believe that they are too ignorant, too stupid, too utterly individualistic to be able to live in a cooperative economy.

That is the master lie: That to have an economy under which production is planned and wealth is distributed altogether upon the basis of social service rendered, human beings must submit to the "slavery of the state." In repeating it, the columnists, editors and politicians of capitalism reveal that they, too, know what Adolph Hitler knew—that the greater the lie the more likely it is to be believed.

It's not true that collectivism need be destructive of individual liberty.

But it will be true if the people can be frightened and fooled into believing that they can't pool their power to produce abundance in an economy that will be free of class exploitation. If purpose can be obscured, if will can be deadened, if spirit can be weakened, if the brain can be confused, then, indeed, collectivism will mean slavery.

But no power is great enough to enslave a people with the intelligence to plan and work together—and the vision to own together the tools and resources that they use together.

"You can't do that . . ." "You're too ignorant . . ." "Without our controls you'll die."

Those have always been the effects of exploiters. Southern slave owners opposed emancipation with

PROLETAREC

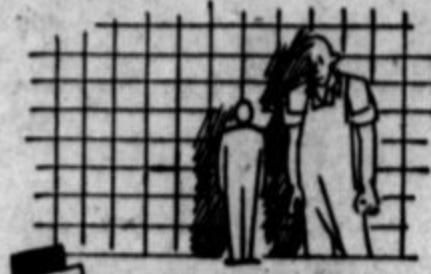
Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO, ILL., September 10, 1947.

THE MARCH OF LABOR

THE TOP 10% OF U.S. FAMILIES AVERAGE \$10,500.00 IN SAVINGS.

THE LABOR FORCE IS GROWING MORE RAPIDLY THAN THE POPULATION. THERE WILL BE A 20% INCREASE IN THE LABOR FORCE IN THE PRESENT DECADE COMPARED TO A 10% GROWTH IN TOTAL POPULATION.

ON-THE-JOB ACCIDENTS WERE ON THE RISE IN 1946, ENDING A DOWNWARD TREND OF TWO YEARS. OVER TWO MILLION WORKERS WERE INJURED, AN INCREASE OF 2% OVER THE 1945 TOTALS.

IT'S NO ACCIDENT THAT UNION-MADE HATS AND CAPS ARE THE BEST. UNION CRAFTSMEN, WORKING UNDER FAIR CONDITIONS, PRODUCE YOUR BEST BUYS IN HEADWEAR.

PRINT ON THIS UNION LABEL IN YOUR NEXT HAT OR CAP.

LOUIS ADAMIC AND HIS WORK

By LOUISE JURSEY

(Continued)

DYNAMITE in the Rare Book Channel

One of the most outstanding books and his first was published in 1931 entitled "Dynamite." It was reissued and revised in 1934, with the subtitle "The Story of Class Violence in the United States, 1826-1934." Unfortunately however, it went out of print a year or two later.

The book has been unprocured in recent years except occasionally through rare-book channels at such fantastic prices as \$15, \$20 and even \$25 a copy. Mr. Adamic tells me and I quote him directly: "I receive letters almost daily inquiring why the book is unobtainable or suggesting that I bring it up-to-date. So, Harper & Bro. and I have decided to issue a new thoroughly rethought and revised edition in the early fall of 1948." Here Mr. Adamic suggests personally, and I quote him again directly: "Those familiar with the book are invited to send me their suggestions for the new version, and any clippings of current news stories, editorials, etc., will be more than welcomed. The clippings should be marked with the date and name of the paper. I shall be deeply obliged for any help—before June 30th." The address is: Louis Adamic, Milford, New Jersey.

It is this writer's belief that as time goes on the old edition of "Dynamite" will rate even a much higher price, for the book is really unusual and perhaps nothing quite like it has ever been attempted or written, and, I firmly believe that nothing possibly could ever excel it. As a matter of fact I can easily vouch that when Mr. Adamic and Harper Bros. decide upon issuing the new revised edition of "Dynamite" early in the fall of 1948 as Mr. Adamic hopes to do, that it'll be just as excellent a seller as his latest book "Dinner at the White House."

Truly Mr. Adamic was put on this earth to do a great work, and he is doing it. He is an honest and as trustworthy as the day is long. He is truthfully a man of whom not only America—but the whole world can be rightly and justly proud—for he is a natural born leader of the people—seeking this through his writings—for a better, understanding, and a more peaceful world. I can easily vouch that the name of Louis Adamic will never die.

not even seem to glance at you—yet he will note every gesture, every facial expression so to speak to perfect accuracy.

He will note the tone of voice in which one speaks and he'll know whether that person can be trusted or not—whether the person is speaking truthfully or not, or merely filling in words of no consequence—or value it's significance. Mr. Adamic has trained himself thus to be what one might say "almost accurately observant." This of course is especially valuable for any writer—or for any writer as a matter-of-fact who someday hopes to become a well known writer.

Mr. Adamic is No. 1 American authority on Yugoslavia, and is in extremely heavy demand during United Nations UN sessions—and, during the congressional sessions spends considerable time in Washington. He believes in a One World, period! and he bases this theory on "that all men are created equal under God."

Truly Mr. Adamic was put on this earth to do a great work, and he is doing it. He is an honest and as trustworthy as the day is long. He is truthfully a man of whom not only America—but the whole world can be rightly and justly proud—for he is a natural born leader of the people—seeking this through his writings—for a better, understanding, and a more peaceful world. I can easily vouch that the name of Louis Adamic will never die.

(The End.)

Where Are They Now?

Life would indeed be dull if man was not able to remember and to wonder.

We remember, for instance, that a lot of business writers and speakers gave organized labor the verbal "works" shortly after the end of the war—when the unions were fighting an attempted reduction in their members' earnings.

Labor, they said, was trying to plunge the nation into inflation—and that was bad.

The situation is greatly different today. We already have inflation and it's getting worse, largely as a result of high prices and the huge profits of business and industry.

So—

We wonder what's happened to the writers and speakers who formerly warned the nation about inflation.

We wonder, but not too much.—The CIO News.

SUGAR

It's going to cost American consumers more for baked goods, according to bakers.

This is because of the new sugar law, which they say will compel the public to pay three cents a pound more for sugar than it would be without the law's price-boosting provision.

Bakers estimate that every time sugar goes up a cent a pound it adds \$10 millions a year to the nation's cake bill alone.

IN THE WIND

FROM THE NATION

The wind whipped through Greenwich Village last week, trying to bring relief to some of the more deserving, these summer dog-days. But even better relief is in store for Villagers, soon. Whitewash letters two feet high are scrawled on the windows of an empty store, across the street from the Eight Street Playhouse. They promise, with immense excitement, that "Shapiro is Coming!"

Relief of another sort is in store for Greece, as we all know. But perhaps the Omaha World Herald dropped a brick on July 13 when it declared that "Greece's food requirements may cut deeper than expected into Greek aid funds." From Athens itself, by the way, comes the word that Parliament Street has been rechristened "Argentine Democracy Street," and Stadium Street will be known henceforth—officially—as "Churchill Street." A secret operative on the spot informs the Wind that he overheard an Athenian remark the other day, "If Washington would give another million, the Greek government would gladly call Athens Trumanburg."

The American political arena has been entered, for the first time, by the vegetarians, who claim 3,000,000 adherents in this country. Several weeks ago, they nominated Dr. John Maxwell, of Chicago, for President of the United States. Watch it, Harry, Harold, Arthur, Doug, and Robert Alphonse!

Speaking of whom, the Wind has been tipped off to the following lines which are to be found in Pierce Egan's edition of Grose's "Classical Dictionary of the Vulgar Tongue," published in London in 1823: "TORY. An advocate for absolute monarchy and church power; also, an Irish vagabond, robber, or tapparee." The suggested etymology, the Wind's tipper-off goes on to say, is entirely accurate. The ultimate source of the word is the Gaelic *toraigh*: "pursuer."

A couple of *toraighes* have gotten loose in Rapid City, South Dakota, where all biology books have been banned which contain "teaching of atheistic evolution."

To be well educated, however, is still of some advantage. As witness this Sears, Roebuck ad in a recent issue of the Baton Rouge State-Times: "Need aggressive, enthusiastic, young college man or woman . . . Permanent. Must be able to typewrite, spell . . ."

Nothing wrong with the spelling of the New York Times, which informed its readers recently that one of the films to be preserved in the Library of Congress would be "The Best Years of Our Lives."

SPUD FACTS

Last year about 20 million bushels of potatoes were allowed to rot or were destroyed in this country. Three times this was put to other than ordinary uses, charity, alcohol, livestock feed, shipped for relief, or turned into starch. Despite spoilage in storage the carry-over in March of this year was 76 million bushels, or one-quarter above average. Use of foreign aid is limited by the high ratio of bulk to nutrition, by spoilage, and by the fact that it costs about 30 cents a pound to dehydrate potatoes and then put them in shipping terms on a par with flour selling at 6 cents a pound.

In forty years the yield per acre has increased an average of 70 per cent—and a surplus is produced because the government guarantees a support price of 90 per cent of parity. Similar results are expected this year. This is another instance of how capitalism results in a misdirection of labor.

Our Coal Exports

Bitter words seem to be flying about as a result of increases in our coal exports.

For some reason or other, these words appear to be quite empty. America produces enough coal to supply not only our own needs, but by judicious operations, we could well supply at least a hundred million tons overseas.

Exporters look with favor on overseas shipments. It means more profits, and the coal digger will produce all the coal we need if given the opportunity to do so.

Let's ship more coal overseas while it is needed.—The Progressive Miner.

When the home town boys organize, the boss hollers up from Palm Beach that they're outside agitators.

In 1946, Almost Third of Families of Workers Spent More Than They Earned

Federal Reserve Board Shows Profiteering Has Exhausted People's Savings; "Corporation Ownership" Myth Exploded

Some facts and figures of great significance are revealed in a "survey of consumer finances," published by the Federal Reserve Board, a conservative government institution:

1. The American people are fast using up their wartime savings, which are one of the "temporary props" for prosperity emphasized by President Truman in his recent "economic report" to Congress.

2. Of all groups, workers are having to use up their savings fastest. This is the most serious feature of the report because, as every one knows, the workers outnumber all other groups.

3. Of all the American people—rich and poor—only a small proportion own corporation stocks and bonds. That contradicts some favorite propaganda of Big Business, which likes to claim it is owned by "widows and orphans" and other small stockholders.

The survey studied "spending units," which are families and similar groups "living under one roof." It divides these families units into classes, according to the size of their incomes.

Of all the family units, only 9 per cent own any stocks or bonds, except government bonds.

Of those with annual incomes of \$7,500 or more, 51 per cent own non-government securities. The figure drops to 4 per cent when we come to the "units" having incomes under \$2,000 a year.

During the war years, the survey shows, family units as a whole saved 20 per cent of their total income. In 1945, the savings dropped to 17 per cent, and in 1946 to 8 per cent.

In 1945, about 70 per cent of the "units" saved money, 13 per cent broke even, and 17 per cent had to use up wartime savings or go into debt.

In 1946, that situation changed for the worse. Only 65 per cent added to their savings, only 8 per cent broke even, and those who used up savings or went into debt increased to 27 per cent.

Of the family units having incomes over \$7,500 a year, 89 per cent saved money in 1946, and 11 per cent ended the year with reduced savings.

Of the groups with incomes under \$3,000, about 32 per cent used up savings and increased their debts.

Workers' families fared the worst. Of those whose breadwinners were "skilled or semi-skilled" workers, 30 per cent had to spend more than they earned in 1946. The figure was 32 per cent for families of "unskilled" workers.

In other groups, however, the proportion who used up savings was surprisingly high. For the families of "clerical and sales" employees, it was 27 per cent; for families of "professionals," 20 per cent; for those of "managers and self-employed," 17 per cent, and for farm families, 19 per cent.

The savings figures for 1947 are not yet known. If they are continuing the change for the worse, the prosperity America is now enjoying may suffer a severe blow.—Labor, Washington, D. C.

Monopoly 'Probe'

The CIO's position on monopolies is simply that we're against them.

That's why we pricked up our ears when we heard a grapevine report that a Congressional committee was going to take a look into monopolistic practices.

We had visions of big, sensational hearings in New York, Pittsburgh, Chicago and other centers of commerce and industry.